

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Dawid Miąsik

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z powództwa H. K.
przeciwko M. spółce jawnej w S.
o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu
Apelacyjnego w (...) z dnia 16 czerwca 2016 roku w sprawie III APa (...),
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 listopada 2017 r.,
zażalenia strony pozwanej na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 10 maja 2017 r., sygn. akt III APa (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 10 maja 2017 r. odrzucił
skargę M. spółki jawnej w S. o wznowienie postępowania zakończonego
prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 16 czerwca 2016 r. w
sprawie III APa (...).

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny podniósł, że wyrokiem
objętym skargą o wznowienie oddalono apelację strony skarżącej od wyroku Sądu
Okręgowego w S. z dnia 29 stycznia 2016 r., zasądzającego, między innymi, od M.

spółki jawnej w S. na rzecz powoda H. K. kwotę 83.972,02 zł tytułem diet i ryczałtów za noclegi w podróżach służbowych z ustawowymi odsetkami od 30 sierpnia 2013 r. do dnia zapłaty.

Skarga o wznowienie postępowania została oparta na art. 401¹ k.p.c., zgodnie z którym można żądać wznowienia postępowania w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą, na podstawie którego wydane zostało orzeczenie. W powołanym jako podstawa skargi wyroku z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15, Trybunał Konstytucyjny orzekł, że: 1. Art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; 2. Art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z art. 77⁵ § 2, 3 k.p. i w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji. Wyrok ten nie derogował zatem z porządku prawnego art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców, lecz jako niezgodną z prawem Trybunał Konstytucyjny uznał jego interpretację w zakresie podmiotowym – odnoszącym się do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, w powiązaniu kaskadowym z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 k.p. oraz rozporządzeniami z 19 grudnia 2002 r. i 29 stycznia 2013 r. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego o charakterze zakresowym podmiotowo określa właściwy zgodny z Konstytucją kierunek wykładni danego przepisu na przyszłość, nie derogując go z porządku prawnego. Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 17 grudnia 2009 r., III PZP 2/09 (OSNP 2010 nr 7-8, poz. 97) przyjął, że orzeczenie

Trybunału Konstytucyjnego, stwierdzające w sentencji niezgodność z Konstytucją określonej wykładni aktu normatywnego, które nie powoduje utraty mocy obowiązującej przepisu, nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania przewidzianej w art. 401¹ k.p.c. Uchwała ta, której została nadana moc zasady prawnej, dotyczy wyroków zakresowych. Powołany przez stronę skarżącą wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie stwierdził niezgodności z Konstytucją art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców i nie spowodował utraty mocy obowiązującej tego przepisu w całości, wobec czego nie stanowi podstawy wznowienia postępowania po myśli art. 401¹ k.p.c.

Biorąc to pod uwagę, Sąd Apelacyjny uznał, że skarga strony pozwanej nie została oparta na ustawowej podstawie wznowienia, wobec czego podlega odrzuceniu na podstawie art. 410 k.p.c.

Zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego złożyła strona pozwana, zarzucając naruszenie art. 401¹ k.p.c., przez błędne przyjęcie, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15, nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania z uwagi na to, że jest orzeczeniem interpretacyjnym i jako takie nie może stanowić podstawy do wznowienia postępowania zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zajęтым w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 17 grudnia 2009 r., III PZP 2/09. W ocenie skarżącej, powołany wyrok Trybunału jest orzeczeniem zakresowym i spełnia wymagania z art. 401¹ k.p.c.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione.

Orzeczenia zapadłe w wyniku badania zgodności aktów prawnych z Konstytucją podlegają różnorodnym podziałom. W doktrynie wyróżnia się klasyczne orzeczenia stwierdzające zgodność (orzeczenia afirmacyjne) lub niezgodność z Konstytucją (orzeczenia negatywne), a także orzeczenia zakresowe i interpretacyjne, wyroki pozornie zakresowe - prawotwórcze, wyroki pozornie zakresowe - interpretacyjne, wyroki interpretacyjne, wyroki negatywne interpretacyjne i wyroki afirmowane interpretacyjne (por. na ten temat J. Dominowska: Klasyfikacja orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, Przegląd Sądowy 2008 nr 5, s. 34 i nast.). Nie budzi wątpliwości, że stanowiąca zasadę

prawną uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2009 r., III PZP 2/09, dotyczy wyłącznie wyroków interpretacyjnych. Wynika z niej bowiem wyraźnie, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające w sentencji niezgodność z Konstytucją określonej wykładni aktu normatywnego, które nie powoduje utraty mocy obowiązującej przepisu, nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania przewidzianej w art. 401¹ k.p.c. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15, nie stwierdza w sentencji niezgodności z prawem wykładni art. 21a ustawy o czasie pracy kierowców w związku z pozostałymi przepisami prawa, wobec czego nie można go uznać za wyrok interpretacyjny, który zgodnie z powołaną uchwałą powiększonego składu Sądu Najwyższego nie może być podstawą wznowienia postępowania. Należy on do wyroków zakresowych, czyli takich, w których Trybunał Konstytucyjny rozstrzyga o pewnym zakresie (podmiotowym lub przedmiotowym, zakresie zastosowania lub zakresie normowania). Wyroki zakresowe mogą być afirmatywne, gdy konkretnie określony przez Trybunał zakres normy jest uznawany za zgodny z normą wyższego rzędu, oraz negatywne, gdy zakres normy jest z nią sprzeczny. Ich dopuszczalność jest powszechnie przyjmowana w orzecznictwie i doktrynie prawa, bowiem uznaje się, że skoro Trybunał Konstytucyjny może badać konstytucyjność całej normy prawnej, to tym bardziej w zakresie jego kompetencji mieści się rozstrzygnięcie o jej wycinku (por. A. Kustra: Wyroki zakresowe Trybunału Konstytucyjnego, Przegląd Sejmowy 2011 nr 4, s. 49-73; J. Dominowska, Klasyfikacja orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, Przegląd Sądowy 2008 nr 5, s. 38 i nast.). Takie stanowisko wyraził też Sąd Najwyższy np. w uzasadnieniu przywołanego przez Sąd Apelacyjny postanowienia z dnia 29 kwietnia 2010 r., IV CO 37/09 (OSNC 2010 nr 12, poz. 166), stwierdzając, że wyroki zakresowe charakteryzują się tym, że kwestionuje się w nich zgodność z Konstytucją określonego przepisu nie w całości, ale tylko w określonej części, co w pozostałej części pozwala utrzymać ich moc obowiązującą. Co do zasady zasługują one na aprobatę, gdyż wyłączają powstanie luki w prawie w wypadku ewentualnego zakwestionowania przepisu w całości i związanej z tym utraty jego mocy obowiązującej. W tym orzeczeniu Sąd Najwyższy zakwestionował natomiast możliwość uznania za podstawę wznowienia postępowania niektórych wyroków

formalnie zakresowych, które przybierają postać tzw. wyroków interpretacyjnych albo prawotwórczych. W pierwszym wypadku Trybunał Konstytucyjny kwestionuje zgodność z Konstytucją określonej wykładni kwestionowanego przepisu, a w drugim brak określonej regulacji prawnej. Do żadnego z takich wyroków nie można zaklasyfikować orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15. Z racji redakcji sentencji rozstrzygnięcia „w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym” mamy do czynienia z wyrokiem zakresowym. W danym wypadku jest to wyrok negatywny w tym znaczeniu, że przedmiot kontroli jest niezgodny z wzorem kontroli w określonej części. Jego zakres podmiotowy dotyczy kierowców, wykonujących pracę w transporcie międzynarodowym (por. też uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 lutego 2017 r., I PK 300/15, LEX nr 2242158).

W odniesieniu do skutków tego orzeczenia ponieść należy, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne, a ponadto w sprawach wymienionych w art. 189 Konstytucji RP podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu we właściwym organie urzędowym. Według art. 190 ust. 3 Konstytucji RP, orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, lecz Trybunał może określić także inny termin utraty mocy wiążącej obowiązującego dotąd aktu normatywnego bądź jego przepisu.. W razie stwierdzenia niekonstytucyjności aktu normatywnego moc wiążąca orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego oznacza, że od chwili ogłoszenia orzeczenia w sposób wymagany w art. 190 ust. 2 Konstytucji RP, akt ten nie może być już stosowany, gdyż został usunięty z porządku prawnego i stracił zdolność do wymuszenia określonego zachowania, czyli moc obowiązującą (szerzej zob. E. Łętowska, K. Gonera: Wieloaspektowość następstw stwierdzania niekonstytucyjności, Państwo i Prawo 2008 nr 5, s. 20 - 37; M. Safjan: Skutki prawne orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego, Państwo i Prawo 2003 nr 3, s. 3 - 18).

Wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego, można zatem żądać wznowienia postępowania w myśl art. 401¹ k.p.c. na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 r., K 11/15, jeżeli zakwestionowane nim przepisy stanowiły podstawę wydania orzeczenia w sprawie objętej skargą.

Mając to na względzie, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji (art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

r.g.